

SEPARAT

LEX VICTRIX IN CARITATE

ZBORNIK OB SEDEMDESETLETNICI
P. VIKTORJA PAPEŽA OFM

Uredil br. Miran Špelič OFM

Brat Frančišek
Ljubljana 2013

LEX VICTRIX IN CARITATE = ZAKON ZMAGUJE Z LJUBEZNIJO
Zbornik ob sedemdesetletnici p. Viktorja Papeža OFM
Miscellanea in honorem p. Viktor Papež OFM septuagenarii
Uredil: br. Miran Špelič OFM
Izdala in založila: Založba Brat Frančišek, Prešernov trg 4, Ljubljana
Za založbo: br. Miran Špelič OFM
Oblikovanje in prelom: br. Dragan Vampola OFM
Tisk: Tiskarna Pleško, Medvode
Naklada: 300 izvodov

<http://www.ofm.si/zbf>

CIP - Kataložni zapis o publikaciji
Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana

929Papež V.(082)

LEX victrix in caritate : zbornik ob sedemdesetletnici
p. Viktorja Papeža OFM. - Ljubljana : Brat Frančišek,
2013

ISBN 978-961-6873-18-5

1. Papež, Viktor
267025920

KAZALO

RODOVITNOST ZNOJNEGA ČELA	9
SPREMNA BESEDA	10
INTERVJU S PROF. DR. P. VIKTORJEM PAPEŽEM.....	12
<i>Vojko Strahovnik:</i> O ODNOSU MED ETIKO IN PRAVOM GLEDE NA VIDIK UKLONLJIVOSTI PRAVNIH NORM.....	24
<i>Jure Brkan:</i> AEQUITAS CANONICA I EPIKEJA - EVANĎELJEM NADAHNUTA PRAVNA KULTURA.....	37
<i>Giovanna Maria Colombo SL:</i> L'APPLICAZIONE DEL PRINCIPIO DELLA <i>CERTITUDO MORALIS</i> NEI PRONUNCIAMENTI DEI GIUDICI ECCLESIASTICI.....	59
<i>Andrej Saje:</i> NARAVA IN MEJE ODGOVORNOSTI KRAJEVNEGA ŠKOFA ZA DUHOVNIKE V PRIMERU KAZNIVIH DEJANJ IN POVZROČITVE ŠKODE.....	73
<i>Mitja Leskovar:</i> THE PRESENCE OF THE HOLY SEE AND THE SCOPE OF ITS ACTIVITY IN INTERNATIONAL RELATIONS AND ORGANIZATIOIS	89

Stanislav Slatinek:

PRAVICA DO ČASTI IN DOBREGA IMENA 101

Nikolaus Schöch OFM:

DIE RECHTLICHE, THEOLOGISCHE UND PASTORALE PROBLEMATIK
DES AUSTRITTS EINES GLÄUBIGEN AUS DER KATHOLISCHEN KIRCHE:
GIBT ES LÖSUNGEN? 113

Heinz-Meinolf Stamm OFM:

DAS ORDENSRECHT DER KIRCHE ANFANG DES 16. JHS.
IN DER SICHT MARTIN LUTHERS..... 133

Prof. dr. Borut Košir:

PRAVICA DO IZBIRE ŽIVLJENJSKEGA STANU V KONTEKSTU
DOLŽNOSTI IN PRAVIC VERNIKOV V ZCP 150

Priamo Etzi OFM:

CRISI ECONOMICA ATTUALE E POSSIBILE APPORTO DEL
FRANCESCANESIMO AL SUO SUPERAMENTO..... 161

Fra Velimir Blažević OFM:

PRAVNO-PASTORALNI OSVRT I POSTUPANJE KOD ŽENIDBI IZMEĐU
KATOLIKA I MUSLIMANA 171

Tadej Strehovec OFM:

AKTUALNOSTI KAN. 1055 ZCP V RAZPRAVAH
O »TEORIJI GENDER« 189

David-Maria Jaeger OFM:

OBJAVA RAZSODBE SODIŠČA RIMSKE ROTE
V ZADEVI NIČNOSTI ZAKONA..... 202

CURRICULUM VITAE: IVAN (JANKO) P. VIKTOR PAPEŽ 214

BIBLIOGRAFIJA PROF. DR. P. VIKTORJA PAPEŽA 218

Andrej Saje

Teološka fakulteta Univerze v Ljubljani

NARAVA IN MEJE ODGOVORNOSTI KRAJEVNEGA ŠKOFA ZA DUHOVNIKE V PRIMERU KAZNIVIH DEJANJ IN POVZROČITVE ŠKODE

POVZETEK:

Duhovniška in škofovska služba izhajata iz istega zakramentalnega duhovništva. Krajevni škof in župnik opravljata službo, ki jima je lastna, to je vezana na službo, njuno razmerje pa ni enako odnosu delodajalec-delojemalec. Med njima vlada hierarhični odnos, ki na eni strani pomeni odnos odvisnosti, na drugi strani pa ima duhovnik polno avtonomijo in osebno odgovarja za svoja dejanja in morebitno povzročeno škodo. Župnik službe ne opravlja v škofovem imenu ali kot njegov delegat, temveč je sam nosilec te službe, čeprav deluje pod škofovim vodstvom in nadzorom. Svoje poslanstvo izvršuje v korist vernikov. Za župnikova dejanja in povzročeno škodo njegov ordinarij ni odgovoren, razen v primeru, kadar ob njegovih nedopustnih ravnanjih ne ukrepa. Škof je dolžan nadzirati gmotno poslovanje vseh njemu podrejenih pravnih oseb, vključno s katoliškimi dobrotelnimi ustanovami, in je objektivno odgovoren za vse ustrezne pravne postopke. Kdor koli po naklepu in malomarnosti povzroči škodo, jo je dolžan povrniti.

Ključne besede: odgovornost škofa za duhovnika, kaznivo dejanje, župnik, škof, sveti red, zakramentalno duhovništvo, spolne zlorabe, povračilo škode, drugi vatikanski cerkveni zbor.

ABSTRACT:

NATURE AND LIMITS OF LIABILITY OF A DIOCESAN BISHOP FOR PRIESTS IN THE CASE OF PENAL ACTS AND DAMAGES

The offices of presbyterate and episcopate both emanate from the same sacramental priesthood. The diocesan bishop and pastor carry out duties that are proper to their office; however, theirs is not an employer-employee relationship but a hierarchical one, which on the one hand implies dependency, while on the other hand the priest is completely autonomous and personally responsible for his actions. The pastor is not carrying out his duties in the

name of or as a delegate of his bishop, but is an officeholder in his own right, although he works under his bishop's guidance and oversight. He is carrying out his mission in the interest of parishioners entrusted to his care. The diocesan bishop is not responsible for the pastor's actions and damages, unless he does not take appropriate measures against the pastor's improper conduct. The diocesan bishop is required to supervise financial affairs of all the legal persons in his jurisdiction, including Catholic charities, and is responsible for all appropriate legal proceedings. Whoever causes damages intentionally or out of negligence is required to provide full compensation.

Key words: responsibility of a bishop for a priest, penal act, pastor, bishop, holy order, sacramental priesthood, sexual abuse, compensation for damages, Second Vatican Council

Uvod

V cerkveni in laični javnosti se ob dejstvu, da je bil duhovnik ali celo škof spoznan za storilca nedopustnega ali kaznivega dejanja, s katerim je posledično povzročil škodo, zastavlja vprašanje, kdo je odgovoren za njeno povrnitev. Duhovnik, ki je škodo povzročil, njegov škof ali škofija, v katero je duhovnik inkardiniran, ali v skrajnem primeru celo *Sveti sedež* in sam papež? Odgovor na zastavljeno vprašanje lahko iščemo v veljavnem pravnem redu in v teološkem razumevanju narave škofovske in duhovniške službe ter njunega hierarhičnega razmerja, kakor ga uči cerkveno učiteljstvo ter predvsem *drugi vatikanski cerkveni zbor* (1962–1965) v *Dogmatični konstituciji o Cerkvi* (C), v *Konstituciji o svetem bogoslužju* (B), v *Odloku o pastirski službi škofov v Cerkvi* (Š) in v *Odloku o službi in življenju duhovnikov* (D). Na koncilskem nauku temelji veljavni *Zakonik cerkvenega prava* (ZCP) iz leta 1983, povzema pa ga tudi *Katekizem Katoliške Cerkve* (KKC) iz leta 2008. Omenjena nedopustna ravnanja imajo tudi civilnopravne posledice, vendar to presega okvire našega prispevka.

1. Narava svetega reda

Krajevni škof je po Božji ureditvi naslednik apostolov in je odgovoren za življenje krajevne Cerkve in njemu zaupanega Božjega ljudstva, duhovniki pa so v večini primerov v službi župnika njegovi sodelavci v konkretnem župnijskem občestvu. Obe službi, tako škofovska in duhovniška, po Božji ureditvi izhajata iz istega zakramentalnega duhovni-

štva Jezusa Kristusa (1 Tim 2,5; Heb 5,10; 6,20). Oblika odgovornosti škofa za duhovnikova dejanja je pogojena z naravo ene in druge službe, njunega hierarhičnega razmerja ter dejanskih pristojnosti, ki jih ima krajevni škof po kanonskem pravu nad duhovnikom v konkretnem primeru. Za boljše razumevanje tematike bomo najprej predstavili teološke in pravne vidike svetega reda, še posebej škofovske in duhovniške službe, v nadaljevanju pa ob razlagi kanonskoprnih predpisov in uredb Svetega sedeža poiskali odgovor na zastavljeno vprašanje glede odgovornosti za kazniva dejanja in odgovornosti zaradi opustitve dolžnih ravnanj ali zaradi malomarnosti pri opravljanju službe, kar je povzročilo določeno škodo.

1.1 Sveti red in zakramentalno duhovništvo

Sveti red¹ je zakrament, po katerem se apostolsko poslanstvo, ki ga je Kristus izročil apostolom, še naprej izvršuje v Cerkvi do konca časov. Obsega tri stopnje: diakonat, prezbiterat in episkopat (KKC 1536, kan. 1009 ZCP). Kandidati ga prejmejo z zakramentalnim posvečenjem, da bi vsak na svoji stopnji v osebi Jezusa Kristusa izpolnjeval trojno službo (*munera*) učenja, posvečevanja in vodstva ter tako vodil Božje ljudstvo (kan. 1008 ZCP). Posvečenje (*consecratio*), ki ga kandidati prejmejo na viden način s polaganjem škofovih rok, ni zgolj izvolitev ali delegiranje za določeno poslanstvo, temveč po Svetem Duhu vtisne neizbrisno znamenje in podeli »sveto« oblast (*sacra potestas*). Na ta način je kristjan izvzet od drugih in postavljen za službo Cerkvi.² Službeno duhovništvo

---

1 Beseda *red* se je najprej pojavljala v civilnem svetu in je označevala posebno skupino v družbi, beseda *ordinatio* pa je označevala vključitev v določeni red (*ordo*). V skladu s svetopisemskim izročilom tudi v Cerkvi od starodavnih časov dalje obstajajo različni redovi (*ordines*). V tem smislu liturgija že zelo zgodaj govori o redu škofov (*ordo episcoporum*), o redu duhovnikov (*ordo presbyterorum*), o redu diakonov (*ordo diaconorum*) in o drugih redovih, kot so device, vdove in drugi (prim. KKC 1537). Ob pripravi novega ZCP so nekateri menili, da bi v naslovu namesto *De ordine* uporabili izraz *De ordinatione*, pri čemer so želeli poudariti vsebino tega dela zakonika, ki govori o poteku posvetitve in ne o doktrinalnih načelih duhovništva, kakor ga uči *drugi vatikanski cerkveni zbor*. Končna odločitev je bila sprejeta na osnovi zvestobe tradiciji in načela, da *Zakonik* ne vsebuje doktrinalnih načel, temveč pravne predpise (prim. *Communicationes* 10 [1978] 179).

2 Prim. G. Ghirlanda, »Ordine sacro«, v: *Nuovo Dizionario di Diritto Canonico*, Milano 1996², 737–746; G. Ghirlanda, »L'Ordine sacro«, v: *I sacramenti della Chiesa*, Bologna 1989, 251–297. Za potek kodifikacije in zorenje zakonodajnega teksta glej tudi: *Communicationes*. 7 (1975) 36–37; 10 (1978) 179–180; 32 (2000) 62–73, 84–117, 134–148.

se razlikuje od skupnega duhovništva vseh vernikov, ki ga prejmejo z zakramentom svetega krsta. Medtem ko se slednje uresničuje na podlagi krstne milosti v osebem poslanstvu, je službeno duhovništvo eden od načinov, s katerim Kristus gradi in vodi svojo Cerkev (KKC 1547). Tako službeno ali hierarhično duhovništvo škofov in duhovnikov kakor tudi skupno duhovništvo vseh vernikov je deležno edinega Kristusovega duhovništva, vendar se obliki med seboj bistveno razlikujeta po vsebini poslanstva. V služenju posvečenega duhovnika je Kristus sam navzoč kot glava Cerkve in pastir črede, kot veliki duhovnik odrešenjske daritve in učitelj resnice, zato *drugi vatikanski cerkveni zbor* poudarja, da deluje duhovnik v moči zakramenta svetega reda kot Kristusov namestnik – *in persona Christi Capitis* (C 10,28; B 33; Š 11; D 2,6).

Katoliški nauk uči, da cerkveno službo v različnih stopnjah svetega reda v Cerkvi opravljajo tisti, ki se že od nekdaj imenujejo škofje, prezbitarji in diakoni (C 28), in da obstajata dve stopnji službene deležnosti pri Kristusovem duhovništvu, to sta škofovstvo in prezbiterat, medtem ko je diakonat določen za pomoč in služenje.³ Pojem sacerdos v sedanji rabi označuje škofe in duhovnike, ne pa diakonov. Vse tri službe se sicer podeljujejo z zakramentalnim dejanjem, ki ga imenujemo ordinacija ali posvečenje (KKC 1554).

1.2 Škofovska služba

Škof s posvečenjem prejme polnost svetega reda in je istočasno vključen v škofovski zbor. Hkrati prejme posvečevalno, učiteljsko in vodstveno službo, ki pa jo more po svoji naravi opravljati le v hierarhičnem občestvu z rimskim papežem in škofovskim zborom (C 21). Papež ima kot Kristusov namestnik na zemlji v Cerkvi polno, vrhovno in vesoljno oblast, škofovski zbor pa je skupaj z njim in nikoli brez njega nosilec te vrhovne oblasti nad vso Cerkvijo, ki jo more izvrševati le v soglasju z vsakokratnim Petrovim naslednikom. Papež je vidno počelo in vez ednosti v Cerkvi, tako med škofi, duhovniki in verniki. Zbornost škofov

3 Medtem ko med *episkopatom* in *prezbiteratom* ni bistvene ontološke razlike, pa slednja obstaja med njima in *diakonom*. To je bolj natančno določil papež Benedikt XVI. z motuproprijem *Omnium in mentem*, 26. 10. 2009, s katerim je v tem smislu spremenil kan. 1008 in kan. 1009 ZCP dopolnil z novim tretjim paragrafom (AAS 102 [2010] 8–10). Kan. 1008 ZCP se po novem glasi: »*Sacramento ordinis ex divina institutione inter christifideles quidam, caractere indelebili quo signantur, constituuntur sacri ministri, qui nempe consecrantur et deputantur ut, pro suo quisque gradu, novo et peculiari titulo Dei populo inserviant.*« Novi § 3 kan. 1009 ZCP pa določa: »*Qui constituti sunt in ordine episcopatus aut presbyteratus missionem et facultatem agendi in persona Christi Capitis accipiunt, diaconi vero vim populo Dei serviendi in diaconia liturgiae, verbi et caritatis.*«

se kaže v medsebojni povezanosti in skrbi za vso Cerkev. Kot člani škofovskega zbora in zakoniti nasledniki apostolov morajo po Kristusovem naročilu pospeševati vezi edinosti in vere v vsej Cerkvi, vendar v njej ne izvršujejo pravne oblasti. To vrsto oblasti izvršujejo kot predstojniki in pastirji v službi delnim Cerkvam oziroma škofijam (C 22, 23).

Izvrševanje škofovske službe kot vrhovna cerkvena avtoriteta ureja rimski papež, vendar pa škof vodstvene oblasti v svoji škofiji ne opravlja v papeževem imenu, temveč osebno v Kristusovem imenu. Vrhovna oblast v Cerkvi njegove službe ne odpravlja, temveč jo potrjuje, krepi in ščiti.⁴ Služba škofa je njemu lastna, redna in neposredna. V moči te avtoritete imajo škofje posledično pravico in dolžnost, da svojim podrejenim postavljajo zakone in jih sodijo (C 27).

1.3 Duhovnik v odnosu do škofa

Odnos med škofom in duhovnikom temelji na zakramentu svetega reda in na deleženju istega zakramentalnega duhovništva. Eni in drugi so Kristusovi duhovniki, razmerje med njimi pa je po zgledu Jezusovega odnosa do apostolov utemeljeno na vezeh edinosti in nadnaravne ljubezni (Š 28). Zaradi tega odnos med škofom in duhovnikom ni sociološko-organizacijski, ampak duhovno-nadnaravni in s posvečenjem ontološko utemeljen v človekovi biti. Njuno razmerje prav razumemo ob upoštevanju razodetja, cerkvene tradicije, nauka cerkvenega učiteljstva in konkretno hierarhične strukture Cerkve, to je vloge in pomena posameznih služb: prvenstva apostola Petra in vsakokratnega papeža, službe škofov kot naslednikov apostolov in njihovih sodelavcev duhovnikov. *Drugi vatikanski cerkveni zbor* poudarja, da duhovniki sicer nimajo najvišje stopnje duhovništva in so v izvrševanju svoje oblasti odvisni od škofov, vendar pa so z njim povezani v duhovniškem dostojanstvu (C 28). V moči posvečenja in prejema zakramenta svetega reda so postavljeni za oznanjevanje evangelija, za obhajanje bogoslužja in za pastirje vernikov. Pri evharistiji predstavljajo Kristusa in oznanjajo evangelij. Izvršujejo božjo službo in vernike vodijo k Očetu. Duhovniki so škofovi sodelavci, skupaj z njim pa sestavljajo en sam duhovniški zbor, ki ima različne naloge. V posameznih občestvih pod škofovim vodstvom vodijo in posvečujejo Božje ljudstvo.⁵

Duhovniki škofu pri posvečenju obljubijo spoštovanje in pokorščino, ki se v praksi udejanjata v obliki tvornega sodelovanja (D 7). V župnijskih občestvih so duhovniki škofovi sodelavci in pomočniki ter prijatelji in bratje. *Drugi vatikanski cerkveni zbor* naroča, naj se škofje z njimi radi

4 Prim. Prvi vatikanski cerkveni zbor, Dogmatična konstitucija *Pastor aeternus*, v: P. Hünermann (ur.), H. Denzinger, *Enchiridion Symbolorum definitionum et declarationum de rebus fidei et morum*, Bologna 1996², 3061.

5 Prim. V. Papež, *Služba župnika božjemu ljudstvu*, Ljubljana 2002, 27–31.

pogovarjajo in posvetujejo, saj noben duhovnik brez edinosti s škofom ne more opravljati svojega poslanstva. V okviru hierarhičnega odnosa so duhovniki deležni samostojnosti in so posledično pravi lastni pastirji, ki pod škofovo oblastjo skrbijo za duše na določenem delu škofije in tako izvršujejo učiteljsko, posvečevalno in vodstveno službo (§ 30).⁶ Niso deležni polnosti škofovskega reda, temveč Kristusovega duhovništva in so v skladu s *Svetim pismom* in naukom cerkvenega učiteljstva pravi duhovniki nove zaveze. Niso škofovi, temveč Kristusovi vikarji (C 28). V moči Kristusove avtoritete so deležni že omenjene trojne službe in so v župnijskem občestvu pastirji Cerkve v malem.

1.4 Župniška služba

Vsak katoliški duhovnik je s posvečenjem *inkardiniran* v določeno škofijo, njegov ordinarij pa mu z odlokom določi službo. Praviloma je najprej imenovan za kaplana in po nekaj letih uvajanja za župnika na določeni župniji (kan. 523 ZCP). Župnik more postati samo tisti, ki je veljavno prejel mašniško posvečenje ali sveti red (kan. 521 ZCP) in je z odlokom prejel cerkveno službo. Naravo župniške službe določa kan. 519 ZCP: »Župnik je lastni pastir izročene mu župnije, ki ima pastoralno skrb za zaupano skupnost pod oblastjo krajevnega škofa, v čigar delež Kristusove službe je poklican, da bi v tej skupnosti opravljal naloge poučevanja, posvečevanja in vodstva ob sodelovanju drugih duhovnikov ali diakonov, katerim se po določbi prava z delom pridružijo verni laiki.«

V omenjenem predpisu so trije pomembni elementi župniške službe.⁷ Župnik je najprej »lastni« pastir župnije. Župnijo vodi avtonomno z redno oblastjo (*potestas ordinaria*), ki je po samem pravu (*ipso iure*) vezana na njegovo službo (kan. 131, § 1 ZCP),⁸ in ne kot podaljšana roka krajevnega škofa z nadomestno oblastjo (*potestas vicaria*), ki bi bila lahko osnova za uveljavljanje načela respondeat superior. To pomeni, da

6 *Papeški svet za zakonska besedila* poudarja: »Il presbitero diocesano, però, non è un mero esecutore passivo degli ordini ricevuti dal vescovo. Egli infatti gode di una legittima iniziativa e di una giusta autonomia.« (»Elementi per configurare l'ambito di responsabilità canonica del Vescovo diocesano nei riguardi dei presbiteri incardinati nella propria diocesi e che esercitano nella medesima il loro ministero«, v: *Communicationes* 36 [2004] 34).

7 Prim. V. Papež, n. d., 32–33; A. Saje, »Spolne zlorabe v Cerkvi in vprašanje odškodninske odgovornosti,« v: *Bogoslovni vestnik* 67 (2007), 497–499.

8 Kan. 131 ZCP redno, poverjeno in nadomestno oblast opredeljuje takole: »Redna vodstvena oblast (*potestas ordinaria*) je tista, ki je po samem pravu povezana s kakšno službo, poverjena (*potestas delegata*) pa je tista, ki se podeli sami osebi, a ne v zvezi s službo. Redna vodstvena oblast je lahko lastna (*propria*) ali nadomestna (*vicaria*)«.

službe ne opravlja v škofovem imenu ali kot njegov delegat, temveč je on sam nosilec službe, čeprav deluje pod škofovo oblastjo in njegovim nadzorom.⁹ Iz tega naslova so mu zaupane določene pastoralne naloge in dolžnosti (kann. 528 in 529 ZCP). V tem smislu, poudarjajo avtorji,¹⁰ je župnikova služba na nižji ravni izenačena s službo krajevnega škofa. Kakor je škof z vsemi potrebnimi pooblastili lastni pastir škofije (kan. 370 ZCP), je tudi župnik lastni pastir župnije, ker ima vsa pooblastila za izvrševanje zaupane službe.¹¹ Krajevni škof je pastir vseh župnij v svoji škofiji, vendar svojega poslanstva ne more opravljati osebno, pač pa preko župnikov, ki so njegovi avtonomni sodelavci (kan. 369 ZCP).

Beseda »pastir« ima svetopisemski pomen. V *Stari zavezi* je pastir Gospod, ki vodi ljudstvo po poti odrešenja in mu daje vse, kar potrebuje (Ps 23), v *Novi zavezi* pa Jezus sam sebe imenuje *Dobrega Pastirja*, ki skrbi za svoje ovce. One ga poznajo in mu sledijo, on pa zanje, to je za svoje brate in sestre, daruje svoje življenje (Jn 10,1–16). Tako je vsak duhovnik posvečen, da bi bil po Jezusovem zgledu pastir vernikov, da bi pod vodstvom krajevnega škofa posnemal Jezusa v konkretnem pa-

---

9 Prim. G. Ghirlanda, »Doveri e diritti implicati nei casi di abusi sessuali perpetrati da chierici«, v: *Periodica* 91 (2002) 45–46.

10 A. John Renken izpostavi: »The pastor is not simply the delegate of the diocesan bishop. Within his parish, he functions with ordinary power, given him in law by reason of the office he holds. His power is proper, exercised in his own name. He exercises pastoral care in the parish ex officio but under the authority of the diocesan bishop« (»Parishes, pastors and parochial vicars«, v: *New commentary on the Code of Canon Law*, New York 2000, 690). L. Chiappetta poudarja: »Il parroco è pastore proprio della parrocchia affidata alle sue responsabilità a sue cure. Sotto questo riguardo, la figura del parroco è equiparata a quella del vescovo. L'equazione esiste nello stesso Codice: Come il vescovo è il pastore proprio della diocesi, così il parroco proprio della parrocchia, il quale possiede tutte le facoltà necessarie per poter assolvere i suoi compiti [...]. Il parroco non è un semplice delegato del vescovo diocesano. La sua potestà è ordinaria, e cioè annessa "ipso iure" all'ufficio« (*Il Codice di diritto Canonico, Commento giuridico pastorale* I, Roma 1996, 658–659). P. Pavanello podčrta župnikovo osebno odgovornost z ozirom na pastoralno skrb, ki jo ima do župnije: »Sottolinea la responsabilità personale del parroco riguardo alla cura pastorale e viene ulteriormente determinata alla luce del suo rapporto con il vescovo, rispetto al quale il parroco esercita il mistero di Cristo in grado subordinato. Egli comunque non va considerato come un vicario o delegato, in quanto attua il ministero parrocchiale in nome proprio, come titolare di un ufficio autonomo« (»Struttura interna delle Chiese particolari«, v: *Codice di diritto canonico commentato*, Milano 1997, 464). Prim. A. Saje, n. d., 498–499.

11 Prim. F. Coccopalmerio, *La Parrocchia. Tra Concilio Vaticano II e Codice di Diritto Canonico*, Milano 2000, 90–91.

storalnem življenju.¹² Svetopisemsko pojmovanje duhovniške službe povzameta tudi *tridentinski in drugi vatikanski cerkveni zbor*. *Tridentinski cerkveni zbor* pojem duhovnika v vlogi pastirja primerja s škofom in ga imenuje za »pastirja duš«, vendar pa med njima ni enoumnega pomena. Škof kot pastir predstavlja konstitucionalni vidik strukture Cerkve, v drugem primeru pa ima beseda izrazito pastoralni značaj in izpostavlja službo, ki je skrb za »blagor duš«, se pravi konkretnih vernikov v župnijskem občestvu. *Drugi vatikanski cerkveni zbor* pa poudarja, da so župniki pravi pastirji in škofovi sodelavci, ki skrbijo za vernike na določenem delu škofije (Š 30).¹³

Tretji pomemben element župniške službe je, da jo opravlja pod škofovo oblastjo. Tako, kot je krajevni škof na ravni škofije, je župnik na župnijski ravni odgovoren za nemoten potek verskega življenja, za obhajanje evharistije, za poučevanje in podeljevanje zakramentov (kann. 528–530 ZCP). Dela pod škofovo oblastjo, z njim je v hierarhičnem odnosu in mu je za delo neposredno odgovoren (kann. 515, 517 in 519 ZCP). Opravljanje župniške pastirske službe pod škofovo oblastjo nima temelja zgolj v pristojnosti njemu nadrejenega ordinarija. Krajevni škof je v škofiji kot delni Cerkvi tudi počelo in vez edinosti med duhovniki, da morejo bolj učinkovito in enotno opravljati svojo službo (Š 30), hkrati pa vezni člen z rimskim papežem in vesoljno Cerkvijo. Župnik predstavlja Kristusa, Dobrega Pastirja. Ne oznanja škofa, ki mu je zaupal del Božjega ljudstva, temveč Jezusa, v čigar moči oznanja in ga ponavzočuje.

2. Kazniva dejanja s področja spolnih zlorab in gospodarjenja s premoženjem

V prvem delu prispevka o naravi in mejah odgovornosti krajevnega škofa za kazniva dejanja podrejenih duhovnikov smo osvetlili pojem svetega reda v vseh treh stopnjah. Razjasnili smo njun hierarhični odnos, ki na eni strani pomeni odvisnost duhovnika od škofa, po drugi strani pa ima isti duhovnik pri delu avtonomijo, škof pa je dolžan njegovo delo nadzirati in v primeru škodljivega ravnanja ali storitve kaznivih dejanj tudi učinkovito ukrepati. V drugem delu prispevka bomo tematiko osvetlili s pomočjo primerov konkretnih predpisov *Svetega sedeža* glede vrste škofove odgovornosti za kazniva dejanja s področja spolnega nasilja s strani duhovnikov. V nadaljevanju bomo kot vzporednico razdelali še predpise glede odgovornosti krajevnega škofa za gmotno delovanje

12 Prim. Janez Pavel II., Apostolska spodbuda *Dal vam bom pastirjev*, 25. 3. 1992, CD 48, Ljubljana 1992, št. 22.

13 Prim. V. Papež, n. d., 33.

cerkvenih, še posebej dobrotelčnih ustanov, in nazadnje še predpise *Zakona cerkvenega prava* glede plačila odškodnine za nastalo škodo.

2.1 Odgovornosti v primeru spolnih zlorab

Papeški svet za zakonska besedila je leta 2004 izdal avtentično in s tem obvezujočo razlago glede vprašanja odškodninske odgovornosti v primeru duhovniškega spolnega nasilja. Omenjeno telo *Svetega sedeža* poudarja neprimerljivost zakramentalnega odnosa med škofom in duhovnikom s civilnim razmerjem delodajalec-delojemalec. Duhovniška služba je v sklopu hierarhičnega odnosa s škofom, ki temelji na teološko-ontološki povezanosti v zakramentalnem duhovništvu, opredeljena kot poslanstvo in služenje, za katero je glede na način izvajanja dela značilna avtonomija in s tem polna osebna odgovornost klerika za storjena dejanja.¹⁴ Upoštevajoč naravo duhovniške službe, *inkardinacijo* v škofijo in obljubo pokorščine ordinariju, je klerik ali redovnik do svojega predstojnika sicer v podrejenem razmerju, vendar ta odnos ni primerljiv s pogodbenim ali katerim koli odvisnim odnosom, v katerem mora delavec natančno izpolnjevati predpisana dela. Bistvo podrejenosti je v tem, da klerik opravlja svoje poslanstvo v skladu s kanonskim pravom, splošnimi navodili škofa in pod njegovim vodstvom, vendar ne dela zanj ali na njegov račun. Škof ni v enakem odnosu do duhovnika, ko je npr. v podjetju direktor do svojega delavca. Duhovnik je pri opravljanju poslanstva in v zasebnem življenju avtonomen, zato ordinarij ali škofija za posledice njegovih kaznivih dejanj praviloma odškodninsko ne odgovarjata.¹⁵ Krajevni škof bi v navedenem

14 »Tra Vescovo diocesano e i suoi presbiteri esiste una *communio sacramentalis* in virtù del sacerdozio ministeriale o gerarchico, che è partecipazione all'unico sacerdozio di Cristo. Di conseguenza, il rapporto intercorrente tra il Vescovo diocesano e i suoi presbiteri, sotto il profilo giuridico, è irriducibile sia al rapporto di subordinazione gerarchica di diritto pubblico nel sistema giuridico degli stati, sia dal rapporto di lavoro dipendente tra datore di lavoro e prestatore di opera [...]. Il presbitero diocesano, però, non è un mero esecutore passivo degli ordini ricevuti dal vescovo. Egli infatti gode di una giusta legittima iniziativa e di una giusta autonomia« (*Papeški svet za zakonska besedila*, n. d., 33–34).

15 Prim. G. Ghirlanda, »Doveri e diritti implicati nei casi di abusi sessuali perpetrati da chierici«, v: n. d., 45–46; J. Ferrer Ortiz, »La responsabilidad civil de la Diócesis por los actos de sus clérigos«, v: *Ius Canonicum* 90 (2005) 559–571. V Sloveniji duhovnik s škofijo ali škofom nima sklenjene pogodbe o delovnem razmerju, zato za svoje delo od škofa ali škofije ne prejema plače. Izvrševanje duhovniškega poslanstva je v interesu zaupanih vernikov, ki ga vzdržujejo z mašnimi nameni in prostovoljnimi darovi. Tudi *Zakon o verski svobodi* iz leta 2007 predvideva (čl. 27

primeru lahko bil soodgovoren le tedaj, poudarja omenjeni *Svet*, kadar ne bi opravljal dolžnega nadzora, in sicer pod dvema pogoje: prvič, kadar bi bil ravnodušen in nezainteresiran do dajanja dolžne predpisane pomoči duhovniku (kan. 384 ZCP), in drugič, kadar bi poznal duhovnikova nedopustna ravnanja oziroma kazniva dejanja in ne bi sprejel potrebnih ukrepov (kan. 1341 ZCP).¹⁶

Iz navedenega sledi, da je pri kaznivih dejanjih in nastali škodi potrebno razlikovati različne vrste odgovornosti: kazensko in odškodninsko odgovornost nosi duhovnik, ki je kaznivo dejanje storil, odgovornost za ustrezne pastoralne, kazenske in pravne postopke pa ima krajevni škof ali višji redovni predstojnik, ki je seznanjen z nedopustnim duhovnikovim ravnanjem. Od tega trenutka dalje predstojnik postaja soodgovoren. Ločimo tudi pravno in moralno odgovornost, ki jo nekdo ima glede na dejanje, ki ga je storil ali opustil, oziroma glede na status in hierarhični položaj. Odgovornost ima nekdo ne samo za posledice kaznivih dejanj in škodnih dogodkov, temveč tudi kadar opusti dolžna ravnanja in s tem povzroči škodo. V skladu z okrožnico *Kongregacije za nauk vere* z dne 3. 5. 2011 med pomembne odgovornosti krajevnega škofa oziroma višjega redovnega predstojnika za zaščito otrok in mladine sodi dolžnost ustreznega ukrepanja v primerih spolnih zlorab mladoletnih oseb v njegovi škofiji oziroma redovni skupnosti. V dokumentu je tudi izpostavljeno, da druge osebe in morebitni posvetovalni organi za nadzor in razločevanje v posameznih primerih ne smejo nadomestiti ordinarijevega razločevanja in njegove *potestas regiminis*.¹⁷ Iz tega je mo-

---

§ 2), da duhovnik v odnosu do škofije nima vseh elementov delovnega razmerja, kakor sicer velja za razmerja med delodajalci in delojemalci.

Prim. <http://www.uradni-list.si/1/objava.jsp?urlid=200714&stevilka=599> (pridobljeno 3. 2. 2013).

16 »Il vescovo diocesano potrebbe eventualmente avere delle responsabilità soltanto in riferimento al suo dovere di vigilanza, ma ciò a due condizioni: Qualora il vescovo si sia disinteressato di porre in essere gli aiuti necessari richiesti dalla normativa canonica [cf. can. 384 CIC]; qualora il vescovo, a conoscenza di atti contrari o addirittura delittuosi commessi dal presbitero non avesse adottato i rimedi pastorali adeguati [cf. can. 1341 CIC]« (*Papeški svet za zakonska besedila*, n. d., 37). Za širšo razlago odgovornosti krajevnega škofa gl.: M. Mosconi, »I principali doveri del vescovo davanti alla notizia di un delitto "più grave" commesso contro la morale o nella celebrazione dei sacramenti«, v: *Quaderni di diritto ecclesiale* 25 (2012) 309-315.

17 Kongregacija za nauk vere, »Okrožnica v pomoč škofovskim konferencam pri pripravljanju smernic za obravnavanje primerov spolnih zlorab mladoletnih oseb s strani duhovščine« 3. 5. 2011, v: *Sporočila slovenskih škofij* 7/2011, 142-144. Glej še: Kongregacija za nauk vere, »Navodila za razumevanje temeljnih postopkov za reševanje primerov spolnih zlorab«, 12. 4. 2010, v: *Sporočila slovenskih ško-*

goče zaključiti, da škof, redovni predstojnik ali ustanova, ki jo zastopata, pri pravilnem in pravočasnem ukrepanju ne nosijo objektivne odgovornosti za duhovnikova nedopustna ravnanja,¹⁸ pač pa so objektivno odgovorni za ustrezne pastoralne in preventivne ukrepe (kan. 1722 ZCP) ter preiskovalne, kazenske in odškodninske postopke (kan. 1729 ZCP). Hkrati so lahko soodgovorni za kazniva dejanja in nastalo materialno in nematerialno škodo v primeru opustitve dolžnih ravnanj, malomarnosti pri izpolnjevanju nadzora ali neukrepanju (*culpa in vigilando*) pri jasnih znakih kaznivih dejanj njim hierarhično podrejenih oseb.¹⁹

2.2 Odgovornost za gmotno delovanje cerkvenih ustanov

Kot drugi primer bomo osvetlili primer odgovornosti krajevnega škofa za upravljanje cerkvenega premoženja. ZCP v šesti knjigi predpisuje načine upravljanja in določa hierarhijo odgovornosti pri upravljanju z gmotnimi dobrinami. Cerkevno premoženje zakonito upravlja tisti, ki neposredno vodi pravno osebo, kateri premoženje pripada (kan. 1279 ZCP). Kleriki in laiki, ki upravlajo cerkveno premoženje, ga morajo upravljati v imenu Cerkve po določbi pravnih predpisov (kan. 1282 ZCP), ordinarij pa mora skrbno bedeti nad upravo celotnega premoženja njemu podrejenih pravnih oseb (kan. 1276 ZCP). *Zakonik* določa, da je krajevni škof zakoniti zastopnik škofije v vseh pravnih poslih (kan. 393 ZCP), vendar pa dobrine škofije pod njegovo avtoriteto upravlja škofijski ekonom (kan. 1494 ZCP) in ne on sam. Ta distinkcija cerkvenega predstojnika ne odvezuje odgovornosti za gmotne dobrine.²⁰ Vodenje pravne osebe in upravljanje z dobrinami Cerkve je v objektivnem

---

fig 5/2010, 97–98; Kongregacija za nauk vere, »Pismo škofom Katoliške Cerkve, drugim ordinarijem in hierarhom o spremembah apostolskega pisma m. p. *Varovanje svetosti zakramentov in Določila glede hujših kaznivih dejanj*«, 21. 5. 2010, v: *Sporočila slovenskih škofij*, 10/2010, priloga, 1–8.

18 Prim. N. Bartone, »Il conflitto d'obbligo tra autorità ecclesiastica e autorità statale e il crimine di sesso del presbitero con minore nella normativa comparata e interordinamentale«, v: *Questioni attuali di Diritto penale Canonico*, Studi giuridici XCVI, Città del Vaticano 2012, 188–190.

19 *Papeški svet za zakonska besedila* poudarja: »Il vescovo, da parte sua, deve vigilare perché il presbitero sia fedele nell'espletamento dei propri doveri ministeriali (cf. cann. 384 e 392 CIC). Un particolare momento di verifica da parte del vescovo è rappresentato dalla visita pastorale« (n. d., 37).

20 Nekateri vidiki odgovornosti krajevnega škofa: Predseduje gospodarskemu svetu škofije (kan. 492 §1 ZCP), v nekaterih primerih upravnih poslov se mora posvetovati (kan. 1277 ZCP), ekonom upravlja premoženje pod škofovo avtoriteto (kan. 494 § 3 ZCP), gospodarski svet škofije deluje po škofovih navodilih (kan. 493 ZCP). Prim. V. De Paolis, *I beni temporali della Chiesa*, Bologna 1995, 150–151.

smislu del škofove vodstvene oblasti. Škofijski ekonom je deležen velike avtonomije in ima pri upravljanju s premoženjem določeno oblast, vendar v mejah in v skladu z zaupanimi pristojnostmi (kan. 131 ZCP) ter pod vodstvom krajevnega škofa. Pravna oseba praviloma ni odgovorna za neveljavno storjena dejanja upraviteljev, razen v primeru koristi. Za neveljavna, a zakonita pravna dejanja upraviteljev odgovarja pravna oseba, s tem da imajo oškodovanci možnost tožbe zoper upravitelje (kan. 1281 § 3 ZCP).

Papež Benedikt XVI. je zaradi pomanjkanja kanonskoprnih predpisov glede vodenja in nadzora nad katoliškimi dobrodelnimi ustanovami (npr. *Karitas*), ki jih vodijo bodisi kleriki bodisi laiki, leta 2012²¹ objavil dodatne norme. V njih izpostavlja odgovornost krajevnega škofa ne samo za nadzor nad upravljanjem premoženja in za posebno pozornost, da je slednje pridobljeno in uporabljeno z nameni ustanove in cilji Cerkve, temveč tudi za teološko in pastoralno formacijo sodelavcev v teh ustanovah.²²

2.3 Odgovornost za povračilo škode po ZCP

Kazniva dejanja, malomarno in nevestno upravljanje premoženja in opustitve dolžnih dejanj nadzora vodstvenih oblasti lahko povzročijo škodo tako pravnim kakor tudi posameznim fizičnim osebam. Poleg materialne škode je slednja lahko tudi nematerialna, npr. izguba zdravja, nezmožnost za delo in partnerski odnos, izguba dobrega imena in duhovnih dobrin, kot npr. zakramentov.²³ *Zakonodajalec tako določa: »Kdor koli z nezakonitim pravnim dejanjem, pa tudi s katerim koli drugim dejanjem, storjenim po naklepu ali iz malomarnosti, povzroči drugemu škodo, je dolžan prizadejano škodo popraviti«* (kan. 128 ZCP).

V kan. 128 najdemo elemente kan. 1398 ZCP. Oba predpisa zadevata vprašanje škode, ki je bila narejena ne samo s pravnimi dejanji v

21 Benedikt XVI., Apostolsko pismo motu proprio *L'intima natura della Chiesa*, 11. 11. 2012, http://www.vatican.va/holy_father/benedict_xvi/motu_proprio/documents/hf_ben-xvi_motu-proprio_20121111_caritas_it.html (pridobljeno 3. 2. 2013).

22 »Spetta al rispettivo Vescovo diocesano vigilare affinché nell'attività e nella gestione di questi organismi siano sempre osservate le norme del diritto universale e particolare della Chiesa, nonché le volontà dei fedeli che avessero fatto donazioni o lasciti per queste specifiche finalità [cfr. cann. 1300 CIC e 1044 CCEO]« (Art. 4 §3).

23 Prim. *New Commentary on the Code of Canon Law*, New York 2000, 182–183; G. D. Astigueta, »La persona e i suoi diritti nelle norme sugli abusi sessuali«, v: *Periodica* 93 (2004) 686.

strogem pomenu besede, to je s hotenimi dejanji fizične ali pravne osebe, ki imajo negativne in škodljive posledice v skupnosti ali na fizičnih osebah, temveč vsako dejanje, storjeno z naklepom ali malomarnostjo, vključno z lažnimi prijavi²⁴ in z nezakonitimi dejanji ali opustitvami dolžnih ravnanj iz malomarnosti s strani cerkvenih oblasti (kan. 1389 § 2 ZCP).²⁵ Oba predpisa se nanašata tako na vsa nelegitimno storjena dejanja, kakor tudi na tista, ki so bila opuščena in so posledično povzročila škodo. Predpis se nanaša na vsa dejanja, tako pravna kakor tudi druga ravnanja, vključno z dejanji krajevnega škofa ali drugega cerkvenega predstojnika, ne samo zaradi pravila, »ubi lex non distinguit et nos distinguere non debemus«, temveč tudi zaradi tega, ker izhaja zahteva po povrnitvi škode iz načela pravičnosti po naravnem in Božjem pravu.²⁶

Pridevnik »nezakonit« se nanaša na veljavna ali neveljavna dejanja, ki so bila nedopustna oziroma nedovoljena, s tem da se škoda ne povrne v primeru, če je slednja nastala z veljavnimi in zakonitimi dejanji, npr. ko se med sveto mašo zaradi potresa poškodujejo verniki. Izraz »naklep« (*dolo*) ni mišljen v smislu kan. 125 § 2 ZCP, temveč v kontekstu kan. 1321 § 1 ZCP, kar pomeni, da gre za zavestno in hoteno kršitev norme. Malomarnost (*culpa*) lahko pomeni tudi lenobo ali zanikrnost, to je hoteno nedejavnost ali zavestno opustitev dolžnih ravnanj, kar lahko pripelje do nepoznavanja določene norme ali potrebne aktivnosti.²⁷

ZCP določa, da imajo verniki v Cerkvi pravico pred pristojnim cerkvenim sodiščem po določitvi prava zakonito uveljavljati svoje pravice ali jih braniti (kan. 221 ZCP). Ordinarij ima nalogo, da pred začet-

24 Na prvi pogled se zdi, da za škodo, povzročeno s kaznivim dejanjem, odgovarja samo povzročitelj ali tisti, ki je opustil dolžna ravnanja, vendar predpis vključuje tudi osebe, ki so npr. sprožile lažno prijavo kaznivega dejanja in s tem nekomu vzele dobro ime, zato tudi slednje odgovarjajo za nastalo škodo. Prim. A. Caute-ruccio, »Il diritto alla buona fama e alla intimità. Analisi e commento del canone 220«, v: *Commentarium pro Religiosis* 73 (1992) 66–67.

25 V Pij-Benediktovem ZCP iz leta 1917 tega predpisa ni bilo. Zakonodajalca je pri pripravi novega predpisa ZCP iz leta 1983 vodilo načelo večje zaščite osebnih pravic. V uvodu v ZCP v tč. 6. beremo: »Zaradi temeljne enakosti vseh vernikov in različnosti služb in nalog, ki je utemeljena v sami hierarhični ureditvi Cerkve, je koristno, da se primerno opredelijo in zavarujejo pravice oseb. Tako naj se izvrševanje oblasti še jasneje razodene kot služenje, še bolj utrdi njeno izvrševanje in preprečijo zlorabe«.

26 Prim. J. Hendriks, »Canone 128: Riparazione del danno. Obblighi e responsabilità del vescovo diocesano«, v: *Ius Ecclesiae* XV (2003) 428, 437.

27 Prim. *Codice di Diritto canonico commentato*, Milano 2009³, 177; G. Montini, »Il risarcimento del danno provocato dall'atto amministrativo illegittimo e la competenza del Supremo tribunale della segnatura Apostolica«, v: *La giustizia amministrativa nella Chiesa*, Studi giuridici XXIV, Città del Vaticano 1991, 195.

kom kazenskih postopkov in v izogib nepotrebnemu pravdanju ter s privolitvijo strank reši vprašanje o škodi (kan. 1718 ZCP), sicer pa ima oškodovana stranka pravico začeti postopek za poravnavo škode zaradi kaznivih dejanj na cerkvenem sodišču (kann. 1729–1731 ZCP). Kdor zlorabi cerkveno oblast ali zaupano službo, določa ZCP, naj se kaznuje glede na težo dejanja ali opustitve. Prav tako je kazen predvidena za tistega, ki zaradi malomarnosti nezakonito opravi ali opusti dejanje cerkvene oblasti (kan. 1389 ZCP),²⁸ s tem da škofo lahko sodi samo rimski papež. Krajevni škof je dolžan izpeljati sodne postopke in je odgovoren za škodo (kan. 57 ZCP), ki je nastala zaradi njegovega morebitnega zavlačevanja pri odločanju glede zaključkov sodnih postopkov.²⁹

Sklep

Vprašanje narave in meja odgovornosti krajevnega škofa za duhovnike v primeru kaznivih dejanj in poprave škode kljub dokaj jasnim pravnim predpisom pušča nekatere dileme in nejasnosti. Krajevni škof je župniku nadrejeni in sodnik, vendar v skladu s cerkvenim naukom tudi njegov sobrat v duhovništvu, oče in prijatelj, kar pomeni, da nastopa v različnih vlogah. Za sodniško službo to ni združljivo, ker lahko pride do zlorabe funkcije in avtoritete ter do odločanja glede na osebni interes. *Iudex non calculat!* Upoštevajoč dejstvo, da mora biti sodnik neodvisen in prost vsakega interesa, kar pomeni, da sporno zadevo rešuje na osnovi dejstev in dokazov, škof v obravnavanju svojega duhovnika zaradi navedenih razlogov v praksi težko sodi objektivno in pravično. V skladu s pravnim rekom *nemo iudex in causa sua* tudi ne more presojeti o soodgovornosti v lastni zadevi. Sodnik ima pred postopkom in med njim nalogo, da strankama pomaga pri iskanju pravične rešitve in da opozori na za to primerne načine ter pridobi usposobljene sodelavce (kan. 1446 § 2 ZCP). V primeru, da ima v sodnem postopku partikularni interes, se mora iz objektivnih razlogov izločiti sam (kan. 1448 ZCP).

Pri vprašanju odgovornosti za škodo je potrebno posebno pozornost posvetiti ne samim kaznivim dejanjem, s katerimi je bila škoda povzročena, temveč opustitvam dolžnih ravnanj, malomarnosti in hoteni nevednosti odgovornih, ki prav tako lahko povzročijo ne samo materialno, to je izmerljivo, temveč tudi telesno, duhovno in duševno škodo, ki je pogosto hujša od fizične in lahko traja vse življenje. Slednje oblike se ne dajo meriti v običajnih denarnih enotah, temveč so stvar notranje moralne drže sodnika, škofa oziroma predstojnika, ki odloča o primeru, ter njegovega osebnega poštenja. Temeljno vodilo pri odločanju mo-

28 Prim. A. Calabrese, *Diritto penale canonico*, Città del Vaticano 1996², 332–333.

29 Prim. J. Hendriks, n. d., 441–442.

rata biti resnica in pravičnost, ki sta nad vsemi pozitivnimi zakoni in smernicami. *Ius respicit aequitatem*, kajti pravičnost je bistvo in cilj prava, iskanje resnice pa je moralna in pravna dolžnost. V skladu z Jezusovimi besedami je resnica tista, ki osvobaja (*Jn* 8,32), pravičnost pa temeljna krepost, ki ne izhaja iz zunanjih predpisov, temveč je stvar notranje moralne norme in človekovega spoznanja ter delovanja v tem duhu. Tako so tudi sodne odločbe eden od obrazov resnice in oblika dajanja pravice oškodovanemu ter udejanjanje konkretne ljubezni do bližnjega.

VIRI IN LITERATURA:

- Astigueta, G. D., »La persona e i suoi diritti nelle norme sugli abusi sessuali«, v: *Periodica* 93 (2004) 623–691.
- Calabrese, A., *Diritto penale canonico*, Città del Vaticano 1996.
- Chiappetta, L., *Il Codice di diritto Canonico, Commento giuridico pastorale I*, Roma 1996.
- Codice di Diritto canonico commentato*, Milano 2009³.
- Bartone, N., »Il conflitto d'obbligo tra autorità ecclesiastica e autorità statale e il crimine di sesso del presbitero con minore nella normativa comparata e interordinamentale«, v: *Questioni attuali di Diritto penale Canonico*, Studi giuridici XCVI, Città del Vaticano 2012, 149–198.
- Benedikt XVI., Apostolsko pismo motu proprio *Omnium in mentem*, 26. 10. 2009, v: *AAS* 102 (2010) 8–10.
- Benedikt XVI., Apostolsko pismo motu proprio *L'intima natura della Chiesa*, 11. 11. 2012, http://www.vatican.va/holy_father/benedict_xvi/motu_proprio/documents/hf_ben-xvi_motu-proprio_20121111_caritas_it.html (pridobljeno 3. 2. 2013).
- Cauteruccio, A., »Il diritto alla buona fama e alla intimità. Analisi e commento del canone 220«, v: *Commentarium pro Religiosis* 73 (1992) 39–81.
- Cocopalmerio, F., *La Parrocchia. Tra Concilio Vaticano II e Codice di Diritto Canonico*. Milano 2000.
- De Paolis, V., *I beni temporali della Chiesa*, Bologna 1995.
- Ghirlanda, G., »Doveri e diritti implicati nei casi di abusi sessuali perpetrati da chierici«, v: *Periodica* 91 (2002) 29–48.
- Ghirlanda, G., »Ordine sacro«, v: *Nuovo Dizionario di Diritto Canonico*, Milano 1996², 737–746.
- Ghirlanda, G., »L'Ordine sacro«, v: *I sacramenti della Chiesa*, Bologna 1989, 251–297.
- Hendriks, J., »Canone 128: Riparazione del danno. Obblighi e responsabilità del vescovo diocesano«, v: *Ius Ecclesiae* XV (2003) 427–457.
- Janez Pavel II., Apostolska spodbuda *Dal vam bom pastirjev*, 25. 3. 1992, CD 48, Ljubljana 1992.
- Katekizem Katoliške Cerkve*, Ljubljana 2008.

Koncilski odloki, Ljubljana 1980.

Kongregacija za nauk vere, »Okrožnica v pomoč škofovskim konferencam pri pripravljanju smernic za obravnavanje primerov spolnih zlorab mladoletnih oseb s strani duhovščine« 3. 5. 2011, v: *Sporočila slovenskih škofij* 7/2011, 142–144.

Kongregacija za nauk vere, »Navodila za razumevanje temeljnih postopkov za reševanje primerov spolnih zlorab«, 12. 4. 2010, v: *Sporočila slovenskih škofij* 5/2010, 97–98.

Kongregacija za nauk vere, »Pismo škofom Katoliške Cerkve, drugim ordinarijem in hierarhom o spremembah apostolskega pisma m. p. *Varovanje svetosti zakramentov* in *Določila glede hujših kaznivih dejanj*«, 21. 5. 2010, v: *Sporočila slovenskih škofij*, 10/2010, priloga, 1–8.

Kranjc, J., *Latinski pravni reki*, Ljubljana 1998².

Montini, G., »Il risarcimento del danno provocato dall'atto amministrativo illegittimo e la competenza del Supremo tribunale della segnatura Apostolica«, v: *La giustizia amministrativa nella Chiesa*, Studi giuridici XXIV, Città del Vaticano 1991, 179–200.

New commentary on the Code of Canon Law, New York 2000.

Mosconi, M., »I principali doveri del vescovo davanti alla notizia di un delitto "più grave" commesso contro la morale o nella celebrazione dei sacramenti«, v: *Quaderni di diritto ecclesiale* 25 (2012) 281–315.

Ortiz, Javier F., »La responsabilidad civil de la Diócesis por los actos de sus clérigos«, v: *Ius Canonicum* XLV 90 (2005) 557–608.

Papeški svet za zakonska besedila, »Elementi per configurare l'ambito di responsabilità canonica del Vescovo diocesano nei riguardi dei presbiteri incardinati nella propria diocesi e che esercitano nella medesima il loro ministero«, v: *Communicationes* 36 (2004) 33–38.

Papež, V., *Služba župnika božjemu ljudstvu*, Ljubljana 2002.

Saje, A., »Spolne zlorabe v Cerkvi in vprašanje odškodninske odgovornosti«, v: *Bogoslovni vestnik* 67 (2007), 497–499.

Zakon o verski svobodi z dne 16. 2. 2007, <http://www.uradni-list.si/1/ulonline.jsp?urlid=200714&dhid=87534> (pridobljeno 06. 02. 2013).

Zakonik cerkvenega prava, Ljubljana 1983.